

Kristien Daem

Kristien slaagt erin om met haar werk de architectuurfotografie tot een hoger niveau te tillen, doordat ze zich niet laat beperken tot het loutere registreren van architectuur. Elk gebouw dat ze fotografeert vormt het vertrekpunt van een aftasting van ruimte, licht en omgeving door de lens. Ze houdt ervan om gedurende langere periodes regelmatig terug te keren naar dezelfde plek, zodat er steeds andere en nieuwe impressies ontstaan, naargelang de seizoenen en het weer. Haar werk is het beste bewijs dat fotografie, net als de andere kunstmedia, ook een lang en minutieus productieproces kan inhouden en meer is dan een simpele klik van het fotoapparaat.

We waren dan ook zeer gelukkig om, in samenwerking met BeLa editions, de prachtige editie *Tableaux I, II, III* van Kristien te kunnen realiseren. Het project *Tableaux*, waaraan ze verschillende jaren werkte, verbeeldt op sublieme wijze de verlaten en onwezenlijke sfeer van de kustlijn van de Noordzee. De drie pieren aan onze Belgische kust zijn telkens het motief voor drie reeksen van foto's die een beschouwing vormen over tijd en licht, maar ook over het geheugen en de vergankelijkheid.

Tableaux, 2010, offsetprinting op papier, 3 x 4 prenten, 50 x 70,5 cm, editie op 15 ex. (+ 5 EA), courtesy of the artist & BeLa Editions / *Tableaux II*, 2007, video HD, 08:00

Kristien Daem: *Tableaux I, II, III*

Gesprek met Dirk De Meyer

DDM *Tegenover de ingang van het museum, op het eind van de centrale as, leunt, wat nonchalant, tegen een donkergrijze wand, een rechthoekig projectievlak. Met een rustige monumentaliteit toont *Tableaux II* de zee, een stuk strand en de pier van Oostende.*

Het is pas na enige tijd dat de (oplettende) bezoeker doorheeft dat het geen statisch beeld is van de zee en de pier, maar een heel trage montage van vrijwel gelijke, elkaar opvolgende, stilstaande beelden. Geen video, dus, maar een montage van stilstaande beelden, gefotografeerd vanop een uiterst precies vastgelegd standpunt, elke dag opnieuw, op dezelfde tijd – het getijde wisselt gestaag.

*De *Tableaux*-serie van Kristien Daem vat die tegelijk indrukwekkende en efmere essentie van de zee en het strand: de uiterst langzame, quasi onmerkbare, maar constante transformatie van het landschap (het Engelse seascape heeft geen Nederlands equivalent); de repetitie van het continu terugtrekken en opkomen, zonder dat je er ooit in slaagt om die beweging zelf te vatten in één blik. Enkel de traagheid en het verstrijken van de tijd laten toe de beweging van de zee te zien.*

Traagheid en repetitie van de handeling lagen ook aan de basis van het maken van dit werk. Terwijl de zee op en neer ging, reed de fotografe over en weer naar Oostende, om er haar dagelijks beeld te maken.

KD Van bij de eerste foto die ik maakte van de pier wist ik dat ik niet tevreden zou zijn met dat ene beeld. Hoewel ik precies dat moment uitkoos waar het directe licht verdwijnt alvorens de avond begint, zou ik de volgende dag exact

dezelfde foto maken, op dezelfde plek met dezelfde belichtingstijd (4 sec). Ik was echt benieuwd naar het resultaat van deze foto's en wilde graag vergelijken wat het verschil was tussen beide foto's. Ondanks het zwakke licht en de weinige contrasten was ik enorm verast van de vele nuances in de beelden. Met het licht en de zee als belangrijkste protagonisten. Ik keerde de volgende dag terug en maakte opnieuw hetzelfde beeld. Veertien dagen lang. Het lijkt misschien absurd, maar ik was graag onderweg, telkens opnieuw, naar die zelfde plaats, de fysieke versie van mijn herinnering aan een beeld dat steeds opnieuw verandert. De reeks was zo boeiend dat ik besloot deze in een video te monteren. Het ene beeld glijdt geleidelijk in het andere en dit met zo'n precisie en traagheid dat de toeschouwer het niet onmiddellijk merkt. De volledige cyclus duurt 8 minuten en wordt constant in loop geprojecteerd.

DDM *Traagheid en repetitie lijken essentieel, niet alleen in deze werken, maar algemeen in je oeuvre. Je gaat vaak terug om beelden te maken. Is dat een louter technische noodzaak, of is dat ook als ritueel belangrijk voor je werk?*

KD Aanvankelijk is het een technische noodzaak. Ik ben steeds op zoek naar het juiste licht in de foto. En dikwijls ben ik niet onmiddellijk tevreden en keer dan onverrichter zake terug naar huis. Maar deze noodzaak is een ritueel geworden. Het maakt deel uit van mijn werkwijze. Het onderweg zijn, de hoop hebben, het verlangen koesteren om te

vinden wat ik zoek, wat er misschien niet is en dan ontgoocheld zijn. Maar mijn nieuwsgierigheid brengt mij terug, tot ik het vind. Dan geeft het zo'n voldoening een plek te kunnen fotograferen met het licht dat bij die plek past.

Een foto registreert het moment wanneer de realiteit van dat moment reeds die van het verleden wordt. Als fotograaf moet je telkens één moment kiezen en het is net dat wat ik soms zo beperkend vind. In de video daarentegen, zoals in film, is er niet dat beslissende moment. Het ene beeld volgt het andere op en samen vormen ze een geheel. 'Il n'y pas de moment décisive'.

DDM *Behalve de projectie, toon je in Picture this! ook een selectie van die momenten. Vóór de bezoeker bij de projectie komt, loopt hij langs een serie aan de muur gespelde offset-prints: Tableaux I toont zes keer de pier van Blankenberge, Tableaux II die van Oostende, Tableaux III die van Nieuwpoort. Terwijl getijden en weersomstandigheden van foto tot foto gevoelig wisselen, is er de constante van het mysterieuze licht. Door de keuze voor zwart/wit is het niet meteen duidelijk wanneer deze foto's precies genomen zijn. De zon is afwezig, ook bij heldere hemel, het licht is schaars, er is een atmosfeer van entre chien et loup.*

KD De foto's zijn opgenomen kort na zons-
ondergang. Het schemerlicht. Dat soort
licht dat de leegte van het landschap
accentueert, de contouren van de ge-
bouwen heel duidelijk doet aftekenen,
zonder schaduwen. De detaillering
in de donkere partijen is verbluffend,
ondanks het schaarse licht. Ook 's
ochtends heb je heel kortstondig een
gelijkaardig licht. Daar heb ik gebruik
van gemaakt bij enkele opnamen van
Tableaux III.

DDM *Je gebruikt je camera om het licht tevoor-
schijn te brengen dat er nog is, maar dat
het oog niet meer kan registreren.*

KD Ons oog kan het wel registreren maar
het past zich te traag aan. En wij heb-

ben de neiging het licht te vlug te willen aan steken. Overal gaat het licht aan wanneer het begint te schemeren. We missen een mooi moment. Door de lange belichtingstijden kan ik met dit schemerlicht toch heldere beelden maken.

Even terzijde...

Weet je, net op dat moment dat het licht het mooist is, gaat hier in België de straatverlichting aan wat soms heel storend kan zijn in de foto's die ik wil maken. Lichtvervuiling. Ik zou ze moeten vragen een halfuurtje te wachten. (lach)

DDM *Hoewel in elk van de serie foto's en van de video de pier nauwelijks méér centraal aanwezig zou kunnen zijn (hij staat zowel op de horizontale als de vertikale symmetrie-as), lijkt hij níét het echte onderwerp van het beeld. Precies omdat het de zee is die telkens anders getoond wordt, lijkt zij het echte onderwerp van je observatie en fascinatie. Je kan dat ook ervaren in andere van je reeksen, zoals de reeks van de Cabane. Wat betekent voor jou het landschap, respectievelijk de zee? En wat is de rol van het gebouw daarin?*

KD Het landschap dat wij kennen is geen natuurlijk landschap meer. Het landschap is een artefact geworden. Overal worden plekken gecreëerd, plekken die deel uitmaken van het landschap. Zoals een pier, een boshut. Het is een plek waar men halt houdt, om na te denken, te hopen, lief te hebben... Het gebouw staat centraal in het beeld, zoals het ook prominent in de zee staat. Maar toch is het gebouw niet het onderwerp van het beeld maar slechts een onderdeel van het landschap. Het is een perspectief in het beeld dat bij het bekijken van de reeks, enkel nog een vaag referentiepunt wordt.

De zee en het licht daarentegen zijn de protagonisten want zij bepalen alles. Het licht in zijn verscheidenheid helpt mij om mijn perceptie van de grootsheid van deze natuur op te roepen. Het gaat niet zo zeer om het spektakel zelf als wel om de ontmoeting met mijn eigen reflectie.

Net zoals bij de *Cabane* waar ook het licht en de natuur het volledige beeld gaan domineren. Alleen is hier de fotograaf meer aanwezig door zijn standpunt steeds te veranderen. Alsof hij de toeschouwer meeneemt op zijn korte reis en laat zien hoe hij zoekt naar dat wat hij hoopt te vinden. Het zijn slechts fragmenten, geplaatst in een specifieke volgorde, als een kortfilm.

DDM *Zonder dat het ooit nadrukkelijk wordt, is er ook in de foto's van de Cabane sprake van een bevreemdende lichtconditie.*

KD Inderdaad, nochtans is het licht vrij extreem. Sommige foto's zijn in de winter gemaakt, met tegenlicht. Het licht was koel en hard. Het scheert net over de heuvel het bos in. Met dat tegenlicht wordt het decor van de kale bomen, het bevroren, natuurlijke ven en de scherpe, afgetekende paden één geheel met de cabane.

De centrale foto, daarentegen is gemaakt in het begin van de zomer in de gietende regen, 's ochtends vroeg. Door het dichte gebladerte dringt het licht moeizaam door tot beneden in het bos, waar het weinige licht wordt gereflecteerd op de natte bladeren van de bomen en in het water van de bron. Door de lange belichtingstijd lijkt het alsof het bos in een zee van licht baadt.

DDM *Er gaat een soort tinteling door het bos. En door de lange belichtingstijd zijn sommige blaadjes onscherp, terwijl andere dat niet zijn. Zoals de lange sluitertijd van het schemerlicht in de Tableaux ons een àndere perceptie gunt, lijk je ook hier uit de observeerbare wereld een andere naar boven te halen: een bijna schilder Kunstige evocatie van licht, van textuur (van de takken en bladeren), ... van de atmosfeer van een bos. Ook het in werkelijkheid banale kunstlicht van de Blankenbergse pier wordt getransformeerd: in de foto's genomen bij eb, met de reflecties op het natte strand, gaat het juist bijdragen tot de poëtische atmosfeer van de Tableaux.*

